

Aproximació cronològica del músic Jaume Albertí i Ferrer

XIV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Antoni Mir Marquès

Irina Capriles González

Joan Parets Serra

Introducció

En aquesta comunicació es realitza una aproximació a l'obra de Jaume Albertí com a músic, instrumentista i mestre. Es recopilen i valoritzen informacions i dades rellevants de la seva carrera com a director de bandes, a través de notes, entrevistes, correspondència i programes que es troben en el Centre de Recerca i Documentació Històrico-Musical de Mallorca i homenatges que es van dur a terme per diverses institucions, així com es repassen algunes dades biogràfiques i hemerogràfiques significatives.

També hem tingut l'oportunitat de parlar personalment amb la seva néta Lina Vanrell, qui va aportar divers material i anècdotes a aquest treball. I aprofitem aquestes línies per agrair la gentilesa que va tenir d'obrir-nos el seu arxiu, i de poder comptar amb fotos úniques de Jaume Albertí i conèixer entre altres referències l'amistat que per exemple va tenir amb Dionís Benàssar, amb qui va compartir la seva afició per la pintura.

1. Dades personals i familiars

Jaume Albertí Ferrer va néixer el 13 d'abril de 1889 a Inca i morí a Palma el 9 de setembre de 1979. El 1913 es casà amb Innocència Sancho Alzina (Capdepera, 1887 – Pollença, 1963); d'aquest matrimoni varen néixer dos fills, Toni i Juana, aquesta última va ser la padrina jove d'un altre gran músic, David Oliver (Inca, 1925 – Palma 1983), integrant del grup Els Oliver's.¹ L'esposa de Jaume Albertí, Innocència Sancho (Capdepera, 1887 – Pollença, 1963), era germana de Bàrbara Sancho, esposa del músic felanitxer Bartomeu Oliver.

¹ Informació facilitada per Maria del Mar Oliver, filla de David Oliver i neboda de Toni i Juana Albertí.

Una de les aficions poc conegudes del mestre Albertí és el seu amor per l'art de la pintura, cosa que duia a terme en les seves estones lliures, motiu pel qual no és d'estranyar la seva amistat amb el magnífic pintor Dionís Bennàssar (Pollença, 1904 – 1967), amb qui passava les estones lliures, sortint a passejar o dedicant aquests moments a la pintura. No en va el seu amic li dedicà algunes de les seves obres, entre elles un dibuix (1932), amb la dedicatòria: “A D. Jaime Albertí. Pollença, 12 setembre-32.”

Un dels moments importants en la família Albertí sense cap dubte va ser el naixement de la seva néta Caterina, a la qual Bartomeu Oliver (ella sempre l'ha tingut com el seu padrí) li dedica l'obra *Bregol* (sonatina-obra per a piano), amb el següent escrit: “A la garrida Catarina, P. (Paulina), B. (Bienvenida), Vanrrell Albertí.” Peça escrita a Inca amb data 15-01-1935. Volem ressaltar que el nom de “Bienvenida” ve pel fet que en veure-la per primera vegada Bartomeu Oliver les seves paraules van ser les de: Bienvenida.

Pel que fa als darrers anys de mestre Albertí, després d'haver deixat del tot la seva tasca musical, es va retirar a la seva residència de Pollença, on va morir als 90 anys, el dia 9 de setembre de 1979.

2. Formació musical

A l'edat de catorze anys rep les seves primeres lliçons musicals d'Onofre Martorell, director d'una de les bandes que hi havia en aquells temps a Inca (“Sa Música de Mestre Nofre”). També rep instrucció de Josep Picó Forteza i Josep Bonnin (“en Pepet des clarinet”), que l'instruïren com a clarinetista, Nadal Torrandell (solfeig i de teoria de la música), Josep Balaguer (harmonia i instrumentació) i el conegut compositor Pere Miquel Marquès i Garcia, amb el qual va perfeccionar la seva formació. L'any 1904 va ingressar com a educand a la Música Militar del Regiment d'Infanteria Palma 61.

3. Vida professional

El 1905 ascendia com a músic de tercera, i a l'any 1910 va ascendir a músic de primera mitjançant un concurs oposició.

Durant els anys 1916-1919 fou director de la Banda Mallorquina de Palma. Amb aquesta formació musical va participar, l'any 1919, en el segon Concurs de Bandes de Música, celebrat a sa Pobla, en la modalitat de primera secció i interpretant la peça obligada “Gran marxa” del poema *La viola* del mestre Pere Miquel Marquès.

L'any 1920, gràcies a la creació de la Banda de Música del Regiment d'Infanteria Inca 62, va sol·licitar-hi el trasllat i l'hi fou concedit. D'aquesta manera passava a fer feina a la seva ciutat, on va romandre fins a l'any 1932, en què es va retirar i va passar a la reserva com a militar.

L'any 1926 fou nomenat director de la Banda Municipal de Pollença, tal vegada una de les bandes de música més antigues de Mallorca. S'entrevistà a Pollença amb una comissió integrada per alguns músics i regidors de l'Ajuntament i, com a satisfactori resultat de dita reunió, Albertí acceptà l'encàrrec de la reorganització de la Banda Municipal composta, gairebé en tota la seva totalitat, de gent jove.

La tasca realitzada a Pollença va ser reconeguda moltes vegades, és significativa la ressenya realitzada per Miquel Bota Totxo *125 anys de música a Pollença 1865–1990*, publicada a l'Anuari de l'Ajuntament de Pollença (Any I n. 0. Novembre de 1990, 77), en el qual es parla de la seva activitat al capdavant de la banda en els següents termes:

“Jaume Albertí... Hagué de multiplicar els seus esforços fins a l'hora que pogué veure convertits en realitat els seus anhels i afanys de dirigir una Banda Municipal digna i honrosa. Posant així de manifest la seva tenacitat i la seva recomanable pedagogia musical. Des d'aquest moment és quan la Banda de Pollença va començar una de les etapes més glorioses.”

Van ser molts els concerts rellevants realitzats amb la Banda de Pollença, destaquem el 27 de gener de 1934 l'homenatge a Adam C. Diehl (considerat com el creador del turisme internacional a Pollença), a la plaça de la Llibertat. L'any 1935 concert a sa Pobla, amb motiu de les festes patronals dedicades a Sant Jaume; a l'estiu del 1936, en el Club Pollença davant turistes estrangers pertanyents al món de la música que es trobaven a l'Hotel Formentor de vacances.

I com a concert i anècdota digna de ser recordada, l'originada per l'escriptora danesa Camila Pers (Dinamarca, 1879 – l'Horta, Pollença, 1964), que arribà a Pollença l'any 1929, quan s'havia inaugurat l'Hotel Formentor, obra d'Adam Diehl.² Camila era bona amiga d'Ataülf Argenta (Castro Urdiales, Cantàbria, 1913 – Los Molinos, Madrid, 1958), pianista i director d'orquestra espanyol. Camila el va convidar per a passar unes setmanes a Pollença, invitació que Argenta va acceptar i, havent escoltat la Banda dirigida per Jaume Albertí, digué: “És sorprenent el fet de que una banda de música vilatana pugui aconseguir una perfecció musical de tanta altura, de tanta dignitat. Enhorabona, Mestre; enhorabona, músics de Pollença.”³

L'any 1941 passà a dirigir la Banda Municipal d'Inca, que compaginava amb la direcció de la Banda de Pollença, fins a l'any 1958, en què es va retirar i va rebre un merescut homenatge. També va dirigir la Banda de Santa Margalida.

L'any 1950, don Jaume Albertí cessà com a director de la Banda de Pollença; a partir d'aquest moment la Banda va tornar a entrar en una profunda crisi, i gairebé va desaparèixer, ja que només feia actuacions esporàdiques.

Experiència com a mestre

Sobre la seva faceta com a docent, llegim en el programa del concert de la Banda de la Policia Municipal de Palma dirigida pel director mestre Julio Ribelles el 1968:⁴

“Maestro nato, ha dedicado su vida a la enseñanza de la música a varias generaciones, dejando una imperecedera huella y marcando la impronta del amor al arte en el alma de nuestros estudiosos, siendo el incansable mantenedor de la llama eterna que manos jóvenes se han encargado de portar en el inevitable relevo de la vida. Ha sido profesor de música y canto en el Colegio Beato Ramón Llull, Santo Tomás de Aquino y en el Liceo Santa Teresa de Jesús”.

² Miquel Bota Totxo: *125 anys de música a Pollença 1865-1990*, Ajuntament de Pollença. Anuari. Any I n. 0. Novembre de 1990, 82.

³ Miquel Bota Totxo: *125 anys de música...*, 82.

⁴ Notes extretes del Programa Concert de la Banda de la Policia Municipal de Palma dirigida pel director Mtro. Julio Ribelles de data 28 de juliol 1968 amb motiu de les festes patronals organitzades per l'Ajuntament d'Inca, als jardins del Col·legi Sant Tomàs d'Aquino.

Com a mestre, sens dubte, un dels seus alumnes predilectes fou Bartomeu Oliver Martí (Felanitx, 1894 – Palma, 1988), ja que aquest en arribar a Inca rebé classes de música de Jaume Albertí, i Josep Balaguer Vallès (Inca, 1869 – Palma, 1951), tots dos naturals d'aquesta ciutat; amb ells estudià contrapunt i fuga, composició i orquestració. D'altra banda, es donava la circumstància que l'esposa de Jaume Albertí, Innocència Sancho (Capdepera, 1887 – Pollença, 1963), era germana de l'esposa de Bartomeu Oliver, Bàrbara Sancho, cosa que va afavorir el vincle entre alumne i mestre, i va acostar encara més les dues famílies.

També va tenir nombrosos alumnes des de graus elementals fins a assignatures de graus professionals. Era considerat com un gran educador fins al punt que a un article del *Diario de Mallorca* de 1975, Bernat Cifre deia:

“...Eren els anys daurats de les Bandes de Música. Llavors “La Banda” era l'ànima del poble: la gent vivia les cerimònies, processons i concerts a la Plaça. La música d'aquell temps era música “dacord i harmonia”, i feia les orelles netes. Per a tant d'ordre i concert s'havia d'estudiar molt, i s'estudiava i s'assajava. I s'envelaven instruments p'envant, cap al vent, tot lluents, ressonants... Vos, D. Jaume – “ases, més que ases, tornem-hi!”- ensenyàveu nota sense la menor mentida, i l'exigíeu que en pasava el dimoni. Després feieu aprendre l'instrument, que s'havia de sonar cada dia, “i el dia que no pogueu, perquè estigueu malalt, al manco l'heu de treure de l'estoig, i l'heu de desmuntar i tornar a muntar.”⁵

Agrupacions fundades

El 1920 va fundar juntament amb el poeta i periodista Miquel Duran i Saurina l'Orfeó l'Harpa d'Inca, del qual fou director fins a l'any 1946. Als seus inicis i sota la direcció del mestre anà forjant un repertori principalment integrat per cançons populars.⁶ Actualment l'Harpa d'Inca està dirigit per Margarida Aguiló.

El 1928 va fundar l'Orfeó de Sineu i el va dirigir durant dos anys. Amb data 14 d'agost de 1929, en un escrit del *Correo de Mallorca*, podem llegir: “Los componentes del Orfeón de Sineu han entregado en Inca a su director don Jaime Albertí una batuta”.

4. Arranjaments, transcripcions i composicions

a. Arranjaments:

Per a cor mixt

La sardana de les monges, obra composta per Enric Morera i Viura (Barcelona, 1865-1942) sobre un poema d'Àngel Guimerà (Santa Cruz de Tenerife, 1845 – Barcelona, 1924).

El taronger i *Cançó de juliol*, amb lletra d'Apel·les Mestres (Barcelona, 1854-1936), i música de Rossend Massagué (Piera, Catalunya, s. XIX – Barcelona, 1936).

Per a veu i piano

Cançó de la Lluna, amb lletra de Miquel Forteza Piña (Palma, 1888 - 1969), música de Rosend J. Massagué i dedicada a Miquel Duran.

La bona vetlladora (Cançó de Bressó), amb lletra de Joaquim Ruyra (Girona, 1858–Barcelona, 1939), i música de Rosend J. Massagué. Amb la dedicatòria: *A la meua Mare*.

El bufó, amb lletra d'Apel·les Mestres, i música de Rosend J. Massagué. Amb dedicatòria: *A na Francisca Ferrer*.

D'aquestes obres, se'n conserven els manuscrits signats per l'autor i són propietat de la néta del mestre Albertí Lina Vanrell Albertí i el seu fill Toni Vanrell.

Per a banda

El 17 de gener de 1938 al Teatre Kursaal de Sóller, es va celebrar un concert per la Banda-Orquestra del Regiment d'Infanteria de Palma núm. 36, dirigida pel comandant José Balaguer. Al programa de mà es pot veure que 7 de les 14 obres presentades són transcripcions del mestre Jaume Albertí:

A la primera part:

I. Grieg: *En mi país*, melodia.

II. Grieg: *Última primavera*.

IV. Marquès, marxa del poema *La vida*. Obra pòstuma.

Segona part:

I Brahms: *Danzas números 1 i 4*.

Tercera part:

II Marquès. “Odaliscas”, dansa arabesca del poema *La Alhambra*. Obra pòstuma.

III Noguera A. *Hivernença*, cançó del folklore mallorquí.

Probablement aquestes podrien ser algunes de les primeres transcripcions conegudes, encara que amb tota seguretat van ser moltes més les que portà a terme el mestre Jaume Albertí.

Sense data coneguda, però referits en el llibre de Bota Toxo, apareixen els arranjaments i instrumentació de les sarsueles en un acte *Ai, quauin que has vengut de prim* i *Amor de pagesia*, de Pere Melià Bauçà (fill del mestre Josep Melià Mayol, director de la Banda de Pollença des del 1906 fins al 1911). *Amor de pagesia* és més coneguda, popularment, per “N'Aineta”. En aquesta obra inclou el “Visca Pollença”, que ha estat adoptat com a himne a Pollença.

A l'any 1948, amb motiu de les festes de la commemoració del VI centenari de la troballa de l'antiga imatge de la Mare de Déu del Puig a 1348, es va celebrar l'estrena del poema dramàtic en tres actes *Vós reinau damunt l'altura* amb música dels mestres Antoni Torrandell i Jaume Albertí. El text de l'obra és de Miquel Bota Totxo (Pollença, 1920-2005), poeta, escriptor i autor teatral. Hi participaren la Banda de Música i el Cor de Pollença. Dirigí l'orquestra el mestre Jaume Albertí. Diu el mateix Bota Totxo en el seu llibre *125 anys de música a Pollença 1865-990* que “l'èxit fou grandios”.⁷

Joan Company, Pere Estelrich i Joan Moll i Marquès, en el llibre *Tres músics mallorquins* (Conselleria d'Educació i Cultura del Govern balear, 75) daten l'estrena de *Vós reinau damunt l'altura* per a orquestra, tenor, soprano i cor el 6 juny de 1946, i consideren la participació d'Albertí només com a instrumentador.

⁵ Bernat Cifre: “Molts d'anys Don Jaume”, *Diario de Mallorca*, 01-08-1975.

⁶ Extret de la web: www.orfeoharpainca.cat/curriculum.htm

⁷ Miquel Bota Totxo: *125 anys de música...*, 86.

Del qui va ser un dels seus mestres, Pere Miquel Marquès Garcia (Valldemossa, 1843 – Palma, 1918), trobem dos arranjaments per a orquestra en manuscrits del propi Albertí: *Primera lágrima* (1872) i “Preludi” de la sarsuela *El anillo de hierro* (1878). També es conserva la partitura impresa *Primera lágrima* (melodia), editada per Saco del Valle (Madrid), amb dedicatòria: “A la Escma. Sra. Marquesa de Novallas”, i transcrita per a piano per Julián Aguirre.

Segons ens comenta en entrevista personal el pianista Joan Moll,⁸ l’obra per a piano Inca d’Antoni Torrandell, composta l’any 1912 (publicada a París el 1921 per l’editorial Édition Musicale R. Furnari), va ser estrenada a Inca el 1932 en versió per a banda; fou interpretada per la Banda Municipal d’Inca i dirigida per Jaume Albertí. Sense cap dubte aquesta versió per a banda és un altre dels arranjaments del mestre Jaume Albertí.

L’any 1958 (20 i 21 de desembre), al Saló del Club Pollença, s’estrena *Somnis de pescador*, sarsuela en tres actes, amb música dels mestres Joan Santandreu i Jaume Albertí, que dirigí l’Orquestra, amb participació dels músics de la Banda Municipal.⁹

Sobre la capacitat d’Albertí com a arranjador i instrumentista per a banda, apareix un interessant comentari al *Diari de Balears*, signat per LL. M^a i reproduït al diari *Dijous* d’Inca del 20 de setembre de 1979, després de la seva mort:

“No es pot deixar de recordar que no pocs dels èxits que Albertí va obtenir en les bandes que dirigia, es degueren a l’encertada visió de les possibilitats dels instrumentistes essencials de que disposava, fent carregar tot el pes de les orquestacions sobre aquells instruments que millor podien reeixir. La instrumentació que es conserva molt abundant i d’alta qualitat, és també dels mèrits que no es poden deixar de tenir-li en compte. Tot aquest procés que em relatat comporta a no dubtar una extraordinària capacitat de treball, un esforç de voluntat tan gran que a voltes cau en els termes de l’anècdota. Serveixi d’exemple que en una sola nit, ajudat d’uns col·laboradors, va instrumentar la ‘Marcha Fúnebre’ de Miquel Marquès que havia de tocar-se al dia següent.”¹⁰

b. Composicions

- *Himno a la solidaridad católica*, amb lletra de Costa i Llobera (12-01-1907).
- *Himno del miliciano* (dedicat a Pollença).
- *Missa dels diumenges d’Advent i de Corema*, editada per la impremta La Esperanza, impremta del Correo de Mallorca (Llunja, 11).
- *Vós reinau damunt l’altura*, amb Antoni Torrandell (1948).
- *Goigs a lloaça de Santa Maria Assumpta Gloriosa* (1950), amb lletra de Miquel Duran Saurina (músic, mestre, director, pedagog i instrumentista).
- *Somnis de pescador*, en col·laboració amb Joan Santandreu (1958).
- *Oh estel de la gruta*.
- *A la Mare de Déu de Lourdes*.
- *A Nuestra Sra. De Lourdes*.
- *Padre nuestro a 4 vs*.
- *Massell d’olors*.

8 Informació facilitada pel nostre amic Joan Moll, octubre 2013.

9 Miquel Bota Totxo: *125 anys de música a Pollença 1865-1990*, 135.

10 LL. M^a (copiat del Diari de Balears): “Don Jaume Albertí i Ferrer”, *Dijous*, 20 de setembre de 1979, 7.

5. Entrevistes i reconeixements

A. Entrevistes

Del diari *Ciudad* d’Inca, 20 de desembre de 1958, destaquem aquesta entrevista pel seu valor com a reflex del caràcter i personalitat del mestre Jaume Albertí:

“D. Jaime Albertí, exdirector de la banda municipal de Inca

Ciudad, se honra hoy en traer a sus páginas a la relevante figura de D. Jaime Albertí, director de la Banda Municipal durante 20 años y recientemente jubilado. Seguro de que tendrá cosas de gran interés que contaros cuando menos evocar bellos recuerdos de su laboriosa vida musical, que tanto ha hecho a favor de nuestra ciudad le entrevistamos.

- ¿En qué año nació?
- El 13 de abril 1889 en Inca.
- ¿Y para la música?
- Unos 13 años después.
- ¿Fueron Sus maestros?
- El primero don Onofre Martorell, director de ‘Sa música de mestre Nofre de clarinete; don José Picó y don José Bonín, este último más conocido por ‘En Pepet des clarinete’. Y de armonía e instrumentación don José Balaguer Vallés a quien se lo debo todo.
- ¿Fundación de la Banda?
- En 1932, por mi cuñado Bartolomé Oliver. Después la dirigió otro hijo de Inca, don Antonio Llompart. Haciéndome yo cargo de la misma desde 1941 hasta mi reciente jubilación.
- ¿Ha compuesto algo?
- Mis actividades se han limitado más en el terreno de la instrumentación que al de la composición. Si bien tengo en colaboración con el gran maestro Sr. Torrandell y letra del poeta pollensí Miguel Bota Totxo ‘Sa Trobada’¹¹ obra estrenada en Pollensa para conmemorar el encuentro de la Virgen, del Puig. Y para el sábado D. m. el estreno en Pollensa mismo en colaboración con don Juan Santandreu (q.e.p.d.) y que no pudo terminar la obra comedia musical en tres actos ‘Somnis de pescador’ cuya acción se desarrolla en la pintoresca Cala de San Vicente y que llevamos a cabo con gran entusiasmo por parte de todos.
- ¿Cómo venció los momentos difíciles de su cargo?
- Siempre fueron ocasionados por la parte económica, y se solventaron gracias al Magnífico Ayuntamiento y a la gran afición y estima de los músicos.
- ¿Alguna anécdota?
- ¡Son tantas! Las hay de todos los gustos: Recuerdo que una vez fuimos a tocar a Valldemosa con una banda civil y el Rector nos pidió que durante la ofrenda podríamos tocar algo adecuado. Nos puso en un gran aprieto, pues no traíamos nada preparado. En fin, que le solucioné dando instrucciones para tocar un vals lento. Empezamos y ya por fuese la falta de costumbre o de ensayos, se armó un revuelo entre los músicos que se aconsejaban y se dirigían unos a otros, que no salimos en todo el tiempo de una especie de ‘Chum chum, chum cham’. El mismo día, en otra ocasión el señor Rector nos solicitó algo que no fuera tan bueno, ni tan clásico como lo tocado durante la ofrenda, pues no había entendido nada; a lo que uno de nuestros músicos respondió: ‘Ni yo tampoco señor Rector’.

11 *Sa Trobada* probablemente es la misma obra que figura a l’Anuari any I núm. 0. Novembre de 1990. *125 anys de música a Pollença 1865-1990* de Miquel Bota Totxo, a la pàgina 86 amb el títol de *Vós reinau damunt l’altura*, i que s’estrenà el 1948 per commemorar el VI centenari de la troballa de la Mare de Déu del Puig.

- ¿Satisfecho por el homenaje que se le dedicó recientemente?
- Tanto que no me siento merecedor del mismo.
- ¡Hasta dónde llega la modestia de los grandes hombres!¹²

B. Reconeixements, homenatges i articles sobre Jaume Albertí

A Inca

El 28 d'abril del 1963, Inca, la ciutat on ell va néixer, li va tributar un homenatge, honorant la seva activa labor, realitzada sense desmai, en el camp de la música, i aprofitant les nocs d'or de la seva vida matrimonial amb Innocència Sancho.

La Banda Municipal Pollencina s'hi va adherir, es desplaçà a Inca i li entregà un pergamí en el qual figurava un dibuix, ben acolorit, del puig de Maria i l'escut de Pollença, així com la següent dedicatòria:

“Los músicos y director de la Banda Municipal de Pollença se adhieren al homenaje que Inca rinde al Maestro don Jaime Albertí y esposa doña Inocencia Sancho, en la celebración de las Bodas de Oro en su vida matrimonial; y le reiteran el cordial aprecio mantenido a lo largo de fecundos años de labor musical bajo su feliz batuta, en Pollença”.¹³

Però sense cap dubte un dels obsequis que van rebre amb molt afecte va ser el de Bartomeu Oliver i la seva esposa Bàrbara Sancho, una obra musical composta amb tal motiu i que porta la següent dedicatòria: “A nuestros queridos hermanos Inocència y Jaime en sus bodas de oro. Afectuosamente. Bárbara y Bartolomé”. Signat per tots dos i amb la data Mallorca, 28 d'abril de 1963. Aquesta obra està escrita per a cor mixt i es divideix en tres parts: “Bendición de la Mesa”, “Acción de Gracias Después de la Comida” i “Canto de Despedida”.

Al 28 de juliol 1968 amb motiu de les festes patronals organitzades per l'Ajuntament d'Inca, es va realitzar un concert homenatge al mestre Albertí amb la Banda de la Policia Municipal de Palma dirigida pel director mestre Julio Ribelles; es pot llegir al programa:

“Ha cosechado sonados triunfos y laureles en concursos y conciertos en los que siempre destacaron las Bandas y Orfeones que él dirigía. Trabajador incansable, ha transcrito e instrumentado infinidad de partituras musicales para sus Bandas y Orfeones, realizando en todas ellas una cálida y meritoria labor.

La figura del inquense don Jaime Albertí es el testimonio vivo del hombre de fe, de vocación y entrega. Músico, maestro-director, pedagogo e instrumentista, es persona de profundo sentir cristiano que ha hecho de su vida un servicio al pueblo que le vio nacer.

Hoy, en los jardines de un colegio de nuestra ciudad¹⁴ en un tranquilo paréntesis del bullicio de unas fiestas hechas para todos, tendremos ocasión de testimoniarle el agradecimiento por su abnegada y fructífera labor, expresando a tan querido Maestro nuestro imperecedero afecto y reconocimiento. En el intermedio se hará entrega a D. Jaime Albertí Ferrer, músico y maestro, de una Placa de Plata que le dedica el Ayuntamiento de Inca en nombre de la ciudad”.

Amb motiu de la mort del mestre Albertí el diari *Dijous* d'Inca de data 20 de setembre de 1979 li dedica els titulars i tota una pàgina central amb articles de Bernat Cifre, Miquel Bota Totxo, Guillermo Coll, LL. M.^a i una poesia signada per “Toni”.

Al *Diario de Mallorca* del 9 d'octubre de 1979, a la secció de notícies d'Inca, Guillermo Coll comenta que a la sessió plenària de l'Ajuntament presidida per l'alcalde Jaume Crespí es tracta la dedicatòria d'un carrer a nom de Jaume Albertí:

“En cuanto a la dedicación de una calle al músico local Jaime Albertí, fallecido últimamente, se acordó por unanimidad que una vía llevase su nombre, ya que su labor en pro de nuestra ciudad ha sido mucha, aunque también se pidió que se editase una biografía sobre la vida del músico para conocer su obra. Además de editar esta biografía, el concejal señor Llompart pidió que se efectuase un estudio de la toponimia inquense. Se dedicará a Jaime Albertí una plaza de nueva creación junto a las calles de Son Net y Valella, ya que el músico fallecido vivió muchos años en este lugar”.¹⁵

Al setembre de 1997, Rafael Pau Cortès i Forteza escriu a la revista *Inca* que: “L'escola de la Unió Musical Inquera, ja té nom. Dijous dia 18 de setembre l'assemblea de la Banda va votar per unanimitat “Jaume Albertí.”¹⁶

Al diari *Balears* també es reflecteix aquest fet:

“La nova escola de música Jaume Albertí va ser inaugurada oficialment. Un dels moments més emotius de l'acte fou el descobriment de la placa per part d'una néta de Jaume Albertí. L'Harpa d'Inca interpretà algunes peces, així com també la Unió Musical. Segons els representants de la Unió Musical Inquera. L'escola Jaume Albertí és una eina més del poble per millorar l'afició per la música. Inca necessitava una escola amb uns objectius com els que té aquesta: afavorir la música per a banda i assegurar el futur d'una entitat amb dècades d'història.”¹⁷

A les festivitats programades per l'Any Torrandell el 2004 a Inca, es fa per primera vegada un festival de bandes amb la participació de les bandes de Marratxí i sa Pobla, a més de la Unió Musical Inquera. Al diari inquer *Dijous* apareix aquesta referència:

“El certamen (el festival de Bandes), que va ser presentat la setmana passada tindrà lloc el proper deia 31 a partir de les 20 hores a la Plaça Espanya. Aquest acte tindrà una vessant molt emotiva y especial ja que servirà per retre un ben merescut homenatge al mestre Jaume Albertí. La família de l'insigne músic farà donació a la banda d'Inca de la batuta d'or que Albertí utilitzava per dirigir la banda durant les festes d'Inca.”¹⁸

¹⁵ Guillermo Coll: “Propuesto el nombre de ‘Berenguer D’Anoia’ para el Instituto”, Sección Región, *Diario de Mallorca*, 9 d'octubre de 1979, 18.

¹⁶ Rafael Pau Cortès i Forteza. “Escola de Música “Jaume Albertí”, *Inca Revista*, núm. 45, setembre 97, 20.

¹⁷ T. G. Inca. “L'escola de música Jaume Albertí va fer ahir la seva estrena oficial”, *DdB*, diumenge, 9 de novembre de 1997, 13.

¹⁸ L'Any Torrandell: “La millor música de qualitat inundarà tots els racons de la ciutat”, *Dijous*, 29 de juliol, 2004, 16.

¹² Entrevista *Ciudad*, dia 20 de desembre de 1958 – Any VI – Núm. 340 p. 6 i 2, conté fotografia.

¹³ Miquel Bota Totxo: *125 anys de música...*, 89.

¹⁴ El concert es va realitzar als jardins del Col·legi Sant Tomàs d'Aquino.

Al 5 d'agost de 2004 el mateix diari *Dijous* reflecteix un dels concerts del Festival de Bandes d'Inca:

“Cents de persones assistiren a un concert en memòria del músic Jaume Albertí i Ferrer en motiu del 25è aniversari de la seva mort. El concert formava part del primer festival de bandes de música i comprà amb la presència de les bandes de Sa Pobla, Marratxí i Inca. Entre els assistents al concert hi havia familiars d'Albertí. Una neta seva va lliurar la batuta d'or del músic Jaume Albertí a la Unió Musical inquera. Per part de la banda recolliren la batuta el seu director Miquel Genestra, i el seu president, Joan Alomar. L'ajuntament d'Inca també es va sumar a l'homenatge i el batle d'Inca, Pere Rotger, va fer entrega d'una placa commemorativa als familiars d'Albertí.”¹⁹

Bartomeu Martínez Oliver, a l'article “La música a Inca durant el segle XX: una aproximació al compositor Balaguer i Albertí” de 2005, comenta:²⁰

“Els moments de revifalla de l'Orfeó Harpa d'Inca van sempre units a la figura del mestre Albertí. L'any 1968 es una data inoblidable per a la família de Jaume Albertí, ja que el Consistori d'Inca reunit en ple aquest mateix any va prendre la decisió per unanimitat de dedicar-li una plaça en un acte molt emotiu, on la Banda Municipal de Palma realitzà una esplèndida actuació en els jardins del col·legi de Sant Tomàs de Aquino d'Inca.”

I més endavant...

“Els dirigents de la recent estrenada Junta Local de l'any 1971, i degut a la commemoració del 50è aniversari de la fundació de l'Orfeó, acorden obsequiar amb una medalla d'or a l'emblemàtic director Jaume Albertí, que aleshores tenia vuitanta anys i el seu lloc de descans era el Port de Pollença.”²¹

A Pollença

A la pàgina 89 del llibre de Miquel Bota Totxo *125 anys de música a Pollença* trobam:

“L'any 1975, el 2 d'agost, el dia de la Festa Major de la Mare de Déu del Àngels, Patrona de la Vila, l'Ajuntament de Pollença li va retre un emotiu homenatge, A la Sala de Sessions, que s'omplí de gom a gom, on ell, tot emocionat, hi va dirigir per darrera vegada la Banda Municipal, en la interpretació de 'L'Alborada' i l'himne 'Visca Pollença'. A Pollença, foren bon col·laboradors seus el senyor Jaume Vicenç, el senyor Antoni Cifre Llompарт —que actuà de subdirector en absència del Mestre Albertí- i el senyor Josep Aguiló.”²²

A la presentació del concert de l'Orfeó Harpa d'Inca a la parròquia de Pollença, el dissabte 12 de març de 1988, Bernat Cifre diu:²³

“Benvolgut auditori:

Per encàrrec de la Federació de Corals de Mallorca, entitat a la qual, dins una trentena d'orfeons, hi pertanyen també 'L'Harpa d'Inca' i el 'Cor de Pollença', aquí em teniu per a presentar el grup inquer, novella edició d'aquell prestigiós agrupament, antany celebrat per tot Mallorca, que tengué per fundadors dos fills de la Ciutat del Ca i de les saboroses galletes: el poeta Miquel Duran i Saurina i el músic major del Retgiment, Jaume Albertí i Ferrer; Don Jaume, ja ho sabeu, tan vinculat a Pollença! Don Jaume, tan pollencí com inquer!... Prou amic i admirador d'en Costa era el poeta Duran. Però més conugut nostre és D. Jaume Albertí: ell dirigí la Banda de Pollença durant una vintena d'anys. Ell orquestà, ensenyà i dirigí les sarsueles pollencines; ell prengué part en gran nombre d'actes cívics i religiosos. Ell, quan no vivia a Pollença, encara el pintaria arribant d'Inca els dies d'assaig, en el correu de Ca'n Villalonga, a mitjan capvespre. Però abans de començar la tasca musical, sempre feia volta per aquets temple, en penombra i solitud: era aquell homo de Déu, era D. Jaume Albertí, que faria la visita al Santíssim, profunda i seriosa. Després, ben carregades les baterías espirituals, acudiria a la sala del Convent de Sant Domíng, disposat a descarregar la batuta damunt qualsevol solfista que no sabés la lliçó, o un instrumentista que no tengués bona embocadura.

Les clases de D. Jaume eren les d'un professional competentíssim, íntegre, sever; però boníssima persona. Quantes coses podríem dir de D. Jaume Albertí! Però és hora d'introduir el repertori que aquesta nit ens ofereix l'orfeó per ell fundat l'any 1920, juntament, com hem remarcat, amb el poeta Duran, i que després de vicissituds diverses, ha resuscitat fa una vuitena d'anys baix de la batuta d'un dels seus més antics membres: Miquel Aguiló i Serra. Cantaran, a la primera part 3 motets sacres: música de la Setmana Santa que ja s'apropa- 'Ave Maria', 'Mandatum' i 'Popule meus', de Tomàs Lluís de Victòria, el músic d'Avila, del segle XVI, Segle d'Or tant de les Lletres Espanyoles, com de la Polifonia Europea. Seguirà el motet 'O Domine', del mestre italià de la mateixa época, Giovanni Pierluigi da Palestrina; per acabar aquesta primera part amb el 'Bone Pastor', del gran Hilarión Eslava, nascut a Navarra, però molt vinculat a la Catedral de Sevilla i al Conservatori de Madrid. A més de les seves obres de creació, ¿quin estudiant de solfeig d'altre temps no s'ha hagut de pasar el Mètode d'Hilarión Eslava?

Aquí teniu, doncs, L'Harpa d'Inca, a punt de començar el seu concert. Abans de la 2ª part direm també unes paraules de la resta del programa...”

A l'edició especial de les festes de Pollença de l'any 1997, apareix un article de Bernat Cifre titulat “Visca Pollença, Don Jaume”, on li dedica una poesia i fa referència a la seva carrera musical:

“Al començament de la dècada dels 40 el pollencí Pere Melià Bauçà creava la lletra i melodia d'Amor de Pagesia, la sarsuela que prest es denominaria 'N'Aineta' per la meravellosa actriu còmica que morí tan jove! Don Jaume Albertí Ferrer (1889-1979), d'Inca, aleshores Director de la Banda de Pollença, transcrivía aquelles melodies cantussejades per Melià, i les lliurava al seu concunyat el Mestre Bartomeu Oliver Martí (1894-1988), de Felanitx, compositor amb estudis a París, i que nosaltres coneguerem com a Director de la Filharmònica de Porreres.

En féu harmonia que, a la vegada, n'Albertí instrumentà. Un dels números d'aquella sarsuela és 'Visca Pollença', marxa que prest es convertiria en el nostre himne.”

¹⁹ “Cents de persones assistiren a un concert en memòria del músic Jaume Albertí”, *Dijous*, 5 d'agost, 2004, 7.

²⁰ Bartomeu Martínez Oliver: “La música a Inca durant el segle XX: una aproximació al compositor Balaguer i Albertí”, *Lluc*, 846, 2005, 43-44.

²¹ Bartomeu Martínez Oliver: “La música a Inca...”, 44.

²² Miquel Bota Totxo: *125 anys de música...*, 89.

²³ Document mecanoscrit original de Bernat Cifre dedicat a la seva neboda Joana Albertí de Vanrell.

La poesia de Cifre diu:

“Visca Pollença, Don Jaume! / Batuta i atril tan fort.
Encès tenim el record, / verdeja sempre la pauma.
Amics meus, ara digau-me: /no tendrem per pollencí
qui instrumentà i dirigí / d'en Melià lo brau himne?
Per vós, oh Don Jaume insigne, / el nostro crit no té fi...”²⁴

Al diari pollencí *P i P* d'abril de 2001, J. A. escriu sobre Jaume Albertí en el seu article “Toponímia urbana de Pollença, Carrer de Mestre Albertí (Port)”:

“D. Jaume Albertí Ferrer va néixer a Inca el 13 d'abril de 1889 i va morir al Port de Pollença el 9 de setembre de 1979 als 90 anys. Va ser el Director de la Banda Municipal d'Inca de l'any 39 fins al 1958. Donant-li una categoria musical reconeguda en tota l'illa. Dirigeix la Banda Municipal de Pollença des de finals del 26 fins l'any 1950. Per arribar a formar una Banda que sonàs amb bon ritme, bona sonoritat, bona melodia va haver d'utilitzar tota la seva força de bon Director. Ens diuen que una mirada de Don Jaume bastava per fer tremolar al qui s'havia equivocat. Les seves celles eren importants, amb un petit moviment, l'ordre es restablí ràpidament. Tots sabíem que tenia un cor molt sensible. Va instrumentar unes quantes comèdies musicals d'ambient pollencí. Era inquer, però també se sentia molt pollencí.

A l'Assemblea de 1968 l'Harpa nombrà President Honorari a Don Antoni Autonell i Director Honorari a Don Jaume Albertí.”²⁵

Bernat Cifre recorda Albertí a l'article “La Patrona ‘crida’ Don Jaume Albertí”, del diari *P i P* de Pollença el 2007:

“Les festes de la Patrona de Pollença ens duen el record de la decidida batuta inquera de Don Jaume Albertí, director que fou de la nostra Banda durant prop de 20 anys. Els cercaviles (en especial, “En guerrilla”), la processó i el concert ens fan anyorar, més que mai, aquell gran mestre i aquell sant home.”²⁶

Articles escrits a Palma

Bernat Cifre, al seu ample article “Els noranta del Mestre Albertí”, del *Diario de Mallorca* del 13 d'abril de 1979, diu:

“Molts d'anys, don Jaume, en Divendres Sant! Els noranta en tal Divendres? Finesa de Déu amb les seves més fines amistats. Quantes vegades heu complit els anys aquest dia? Dia del Crist mort, que és font de vida i gràcia i glòria... El divendres Sant, que és dia ‘redemptor’ i ‘creador’... Inca, rebrinca! Als teus músics i galletes fé manballetes! Bressol de Don Jaume, escola de les seves lliçons, Banda Municipal i Coral “L'Arpa d'Inca”, a les ordes seves. Visca Pollença!, de quan dirigíeu la nostra Banda, i l'arribàreu a fer sonar tan bé, sota les vostres, perxades... I ara El Port, que agombola la vostra serena canícia, i té l'honra de brufar els vostros noranta anys. No és en Verdi que quasi el gratà els noranta, i en Rubinstein que no sé quants en té?

El Port, carrer Elcano, 11. La camilla i l'ample llit de dormir cada dia o per a suar el costipat nadalenc. Què farem, metge Autonell? Oh, alerta que no se mos trenqui ‘el papà’ o ‘l'abuelo’...! I també l'escalfa – panxes, ben reblida i ationada aquest Febrer – Març passat. Als vostros peus En ‘Lord’, el ca gros i grasset, sense coa i orelles tallades, una casta de ‘Bóxer’. En ‘Lord’ fidel, que us vetla els vostros gloriosos 90, sense saber que sou gloriós, sinó simplement que sou bo com un solfeig sense mentides, o un exercici d'harmonia sense cap falta.

Poc a poc, amb notes greus com de bordó, a poc a poc, ens conta alguna anècdota (qualcuna ja contada i repetida i re-de-contada), llevant la pols als vostros admirats, fent-vos ‘no-res’ al seu costat: don Bernat Sales i les seves ‘aplastants’ oposicions a l'orgue de Sevilla; don Miquel Marquès i la seva simfonia oblidada i el seu ‘Anillo de Hierro’, no tan oblidat; i el Mestre Torrandell i lo que l'aprecià En Falla quan vingué a Mallorca i vivia a un xalet per Gènova... ‘Fins que Déu vulgui!’, deis sovint, enmig de ca-vostre, enrevoltat dels fills, néts i besnets, i parents i amics. Una casa amb força ‘movement’. I àdhuc amb ‘ballet’ d'una de les vostres besnetes, premi del Conservatori de Madrid.”

Cifre escriu al *Diari de Balears* el 15 de novembre de 1979: “¿Qui era i que va fer Don Jaume Albertí?”, article basat en la conferència que va pronunciar a l'església de Sant Francesc:

“Don Jaume! Ai, si no li saps el ‘Solfeig’ a Don Jaume! Ai, si et fa repetir aquell boci! Don Jaume no anava de verbes. Amb ell no hi valia embull ni mangarrufa. O ho dius bé, o ja saps lo que t'espera! Don Jaume era l'exigència personificada. I exigia molt als altres perquè el seu mestre i promotor, Don Pep Balaguer, inquer també, li fiava sempre seguit la direcció: ‘Quantenc N'Albertí, no pas pena de res’, ara entenem perquè ‘l'agafaven’ el pobles veïns de Lloseta, Santa Margalida i Pollença; i fins la Banda Mallorquina, de Palma: perquè se'l veia ‘mestre’ indiscutible; treballador competent, tenaç, pacientíssim... i al cap darrer eficaç com ningú per a arribar a conjunt i ensamblament...que ‘sonàs’.

Aquesta seguretat i fermesa de batuta tenia un complement inapreciable: les seves dots d'instrumentador. Però no tan sols d'instrumentador, sinó més encara: d'adaptador de ‘papers’ (o partitelles) a les possibilitats (limitacions!) de cada un dels seus músics, limitacions prou conegudes de Don Jaume. I tanmateix, què bé sonava aquell ‘arreglo!’, I què bé el treien! Hem vist el ‘curriculum’ de Don Jaume, aquella fitxa tan concisa que de si mateix havia confeccionat, l'any 46; parla de Don Nadal Torrandell, que li ensenya ‘Solfeig’ i ‘Teoria’, i de Don Pep Balaguer, ‘Armonia’: aquest, Director de la Banda del Regiment de Ciutat fou alguna cosa més que professor: li serví de guia i ‘mentor’. Creada la Banda del Regiment d'Inca l'any 1920, aquí compareixen els dos paisans mestre i deixeble. En Balaguer i N'Albertí, aquest amb categoria ja de ‘músic de primera’. I a partir d'aquí s'obrien per a Don Jaume 40 anys bons, 1920-1960 de ‘direccions (instrumentals i vocals) classes i una feina constant i meticulosa d'instrumentació; 40 anys plens, intensos; inoblidables de part de tots aquells qui el tractaren. L'obeïen els músics, o sinó...I l'obeïen cegament. Però, aquí està el rè: l'obeïen de bona gana, perquè adames de veure-lo com a ‘mestre’ i mestre indiscutible, es trobaven davant un home bo, un sant, un angeló (encara que grosot). Amollar ‘ases, mes que ases!’... i altres herbes, sens ofendre... això només ho pot fer un sant. Tengué tracte cordialíssim amb tots els músics mallorquins de llavors: el compositor i violinista Don Miquel Marquès, l'organista i compositor Don Bernat Sales, el baix cantant ‘Uetam’, I el seu molt admirat mestre d'Inca i de París, Don Toni Torrandell, Gloria de l'art contrapuntista, figura magna, digne d'un gros pedestal.”²⁷

²⁴ Bernat Cifre: “Visca Pollença, Don Jaume”, *P i P*. Especial Patrona 97, IX.

²⁵ J. A.: “Toponímia urbana de Pollença”, *P i P*, núm. 135 – De l' 1 al 15 d'abril de 2001, 24.

²⁶ Bernat Cifre: “La Patrona ‘crida’ Don Jaume Albertí”, *P i P*, Especial Patrona 2007, 32.

²⁷ Bernat Cifre: “¿Qui era i que va fer Don Jaume Albertí?”, *Balears*, 15-11-1979.

Andreu Quetglas, en el seu article “Hijos ilustres de la ciudad que merecen ser recordados”, de dijous, 15 de novembre de 1990, en el *Diari de Balears*, escriu:

“Dijous Bo. La memoria popular debe hacerse eco de las obras de personas destacadas, desde Ramón Desbrull, nacido en pleno siglo XIII, hasta Jaime Albertí, músico. Siempre es bueno que la memoria popular se haga eco del reconocimiento que merecen las personas que en su día han realizado una serie de obras que por su trascendencia debieran ser recordadas. Por tal motivo se quiere aquí mostrar un repaso de los inqueros más ilustres que nos han precedido. Desde Ramón Desbrull, nacido en pleno siglo XIII, hombre muy entendido en ciencias económicas y políticas, hasta Jaime Albertí, músico y maestro inquero, director de diversas bandas, pasando por Miguel Durán, el rector Francisco Bayo y una figura universal de la música, Antoni Torrandell, entre otros”.²⁸

Conclusions

El mestre inquer Jaume Albertí destaca com a figura musical dedicada a l'ensenyament, a la formació d'agrupacions musicals (orfeons i bandes) i a la producció de música (composicions i arregles) per a elles. A través d'entrevistes i referències a la seva obra, publicades al llarg de més de cinc dècades, trobem la valoració que diversos intel·lectuals i comunicadors han fet als mitjans de comunicació sobre la figura i tasca professional d'Albertí. Hem intentat presentar aquest reflex cronològicament buscant destacar com a través del temps no ha minvat l'interès per la seva figura exemplar.

Dins el gran nombre de figures destacades en el camp de la música entre els habitants d'Inca, podem mencionar compositors, instrumentistes, directors d'orquestra, cantants i mestres de música com el mateix Jaume Albertí. Altres eixos generadors d'activitat musical són els representats pels teatres i espais culturals del municipi, la ràdio, l'Escola de Música Antoni Torrandell, l'Orfeó l'Harpa d'Inca, la Banda Unió Musical Inquera, i l'Escola Jaume Albertí. Sense dubte s'afegeix a aquesta llista les Jornades d'Estudis Locals, que se celebren cada any, i que ens permeten donar a conèixer personatges d'importància inqüestionable com el mestre Jaume Albertí i Ferrer.

Annexos

1. Carta de Jaume Albertí a Rafael Forteza i Forteza (1904-1951) de Sóller el dia 30 de març de 1946 en aquests termes i amb la seva biografia que volem copiar textualment aquí:

“Distinguido señor mío:

Tengo el honor de corresponder a su estimado escrito del 25 Febrero pdo., enterándome por el mismo de que esta Ud. confeccionando unos apuntes para la Historia de la Música en Mallorca. Es una gran satisfacción para los que verdaderamente amamos la música, sobre todo la buena MÚSICA, saber que hay persona que haciendo manifestación de un altruismo tan loable como el que concurre en Ud. al imponerse tarea tan delicada, y por ello tan apreciable, dedican parte de sus actividades a escribir para la posterioridad elementos de la Historia tan delicados como es la música.

Tengo el gusto de adjuntarle una breve biografía de mi vida musical, por si cree oportuno hacer figurar en sus trabajos. Sin embargo debo hacer constar que, contrariamente a lo que Ud. dice en su

atenta carta, un servidor no he compuesto obras musicales, y si tiene conocimiento de que existe un autor llamado Jaime Albertí, éste no es el que suscribe, y por lo tanto sería laudable inquirir quien es para darle el puesto que en justicia le corresponda en sus anotaciones. Le deseo un franco éxito en su interesante empresa, y espero haberle complacido. Si puedo aportarle algún dato interesante sírvase solicitármelo a placer. Reciba mi mayor consideración y cuente con un nuevo amigo y s. s. q. e. s. m.

Datos biográficos

Nació en INCA el año 1889. En 1904 ingresó en la Música Militar del Rgto. Infantería Palma nº 61. En 1905 ascendió a músico de tercera. En 1910 ascendió por oposición a músico de primera. En 1920, con motivo de crearse la Banda de Música del Regto. Inf. INCA nº 62 solicitó y obtuvo el traslado a dicha Ciudad, donde ejerció hasta 1932 en que obtuvo el retiro. Fueron sus profesores: Solfeo y teoría D. NADAL TORRANDELL

Armonía: D. José BALAGUER. También estudió algo con D. MIGUEL MARQUES

Por el año 1920 fundó el Orfeón L'ARPA D'INCA que sigue dirigiendo. Por el año 1928 fundó el Orfeón de Sineu, que dejó en 1930. Desde 1916 a 1919 dirigió la Banda Mallorquina, de Palma. Por el año 1925 fue nombrado Director de la Banda Municipal de Pollensa, cuyo cargo sigue desempeñando, alternando con Inca. A primeros de 1945 fue nombrado Director de la Banda Municipal de INCA, siguiendo actualmente ocupando dicho cargo. No ha compuesto obras musicales.- Ha instrumentado, orquestado y transcrito multitud de obras de autores nacionales y extranjeros. Entre ellas la mayoría de obras del músico mallorquín D. Miguel Marqués, así como bastantes de D. Antonio Torrandell. Durante el transcurso de su fecunda vida musical ha tenido y sigue teniendo, alumnos de grados elementales así como en ocasiones de Estudios superiores como Armonía, etc. INCA, Marzo de 1946”

2. Carta de la besnéta d'Albertí, Mar Herrero Vanrell de 12 anys, en record del seu besavi. Nadal de 1979.

“Esperaba ver otra vez su sonrisa al llegar al Puerto, pero no estaba. Esperaba volver a sentir su arrugada mano apretando la mía, con un cariño muy especial. Esperaba escuchar su dulce voz, ya casi apagada por el paso de los años. Pero no, él ya no estaba.

Llegaba Navidad. Yo sólo veía regalos, luces, velas, estrellas... pero su voz no.

Sabía que aquella Navidad no sería la misma. Estaba segura de que algo me impediría mirar las cosas como siempre lo había hecho. Faltaba él. Echaba de menos sus lentos e impotentes pasos de la habitación hacia 'su butaca'. Desde allí, sentado pacientemente, escuchaba con atención las palabras que el Papa dirigía a todos los cristianos cada Navidad. Allí, observaba con cierta incredulidad los programas de fin de año. Solía siempre 'participar' con algún comentario como 'Ay, Deu meu, com canvia al mon'.

Me resultaba tan extraño entrar en casa, y por instinto, al entrar e ir a saludarle, ver su butaca vacía... No entendía por qué faltaba su figura en las frías noches de Navidad, junto al belén, cerca de la chimenea.

Ya no me llamaban la atención cuando subía a jugar. No me gritaban: ¡Qué el 'bisa' está durmiendo!, ¡Baja, que retumba la casa! En esas ocasiones me molestaba, pero ahora, daría lo que fuera por volverlas a oír.

Cuando había concierto, ya no le gritaba mi abuela: 'Papá, el concert'. Ya no le veía dirigir a la orquesta desde casa, ni dar palmaditas a la mesa, ni mover sus ancianos dedos al compás de la música.

²⁸ Andreu Quetglas: “Hijos ilustres de la ciudad que merecen ser recordados”, *El Día 16 de Balears*, dijous, 15 de novembre de 1990, 6-7.

Echaba de menos su encantadora mirada. Era lo que más me gustaba de él. Ya no podía observar cómo miraba dulcemente el Belén, porque ya no estaba. Ya no se oía: ¿quién come con el bisá?

No comprendí por qué estaba su sitio vacío en la mesa la noche de Navidad. No entendí por qué no sentía su mano apretándome cuando bendecíamos la mesa, hasta que miré al Belén. La mirada del 'bisá' se reflejaba en él. Seguía allí, poniendo paz, sonriendo.

Ahora sé que aunque no vaya al Puerto, sigue conmigo. Sé que su música, su sonrisa, su voz, sus pasos, su mirada, me acompañarán siempre en Navidad”.

3. Joan Parets sol·licita a l'Arxiu General Militar informació sobre documents de Jaume Albertí.

Amb data 1 de juliol de 1997, Joan Parets escriu carta adreçada a l'ARCHIVO GENERAL MILITAR, sol·licitant fotocòpia certificada dels documents existents en els Expedients Personals relatius al senyor Jaume Albertí, entre d'altres.

Des de Segòvia, amb data 18 juliol 1997 rep telegrama postal en què se l'informa amb referència a la seva sol·licitud que: “es preciso que previamente remita por giro postal o telegráfico, dirigido al Servicio Histórico Militar de Segovia (ARCHIVO GENERAL MILITAR), Plaza Reina Victoria Eugenia s/n, C.P. 40071-SEGOVIA.-, la cantidad de 870.-pts., importe de los gastos de reproducción, y curso por Correo Certificado, más la aportación voluntaria de 25.- pts. Para sellos del Patronato de Huerfanos, rogando haga constar en el texto del giro, número y fecha de esta comunicación. Una vez recibido, se le enviaran las citadas fotocopias”.

Des de l'ARCHIVO GENERAL MILITAR i amb data 14 d'agost de 1997 es va enviar un TELEGRAMA POSTAL amb el següent escrit: “En relación con lo interesado en su carta de fecha 07-08-97, referente al Expediente de Don Jaime Albertí Ferrer, no se le remitieron fotocopias por contener el mismo sólo documentos de trámite”.

4. Donació del piano de Jaume Albertí a la Fundació Rotger Villalonga de Pollença.

El diari *Última Hora* de 22 d'octubre 2011 recull aquesta informació:

“Dissabte, 15, en el local de la Fundació a les 19 h. Doble acte: música i pintura. Recepció del piano de l'il·lustre Mtre. Jaume Albertí. L'instrument era donació de la seva néta Lina Vanrell Albertí. Obert el teclat, s'interpretaran alguns temes pollencins, arranats al seu dia pel Mestre.”²⁹

També apareix en el Bolletí de la Fundació Rotger Villalonga d'octubre de 2011:

“Tornem al piano, ja de la Fundació Rotger-Villalonga..., Sembla que el Mtre. Albertí l'adquirí d'un capellà campaneter devers 1920 per a la seva filla Joana Aina Albertí Sanxo, gaire-bé una nina, però amb clares dots musicals. En aquets teclat donava D. Jaume lliçons a alumnes inquers i a pollencins (traslladat ja l'instrument a la nostra Vila). Gràcies, Lina Vanrell Albertí i fill Antoni, professor de Química. Sembla que aquest piano havia de tornar a Pollença, la Vila que tant es beneficià del mes-tratge inoblidable del Mtre. Albertí i on (Exactamente en 'Eu Moll') passà llargs anys de la vellesa a ca la filla Joana Aina. Gràcies us deim la Fundació Rotger-Villalonga.”³⁰

²⁹ Bernat Cifre Forteza: “Sol i gent a la Diada de Cala Murta”, *Última Hora*, dissabte, 22 d'octubre de 2011, 50.

³⁰ Bernat Cifre: “Un piano per a la Fundació Rotger-Villalonga”, *Cala Murta*, Bolletí de la Fundació “Rotger Villalonga”. Núm. 32, octubre de 2011, 40-41.

Bibliografia

- AA. VV. *Gran Enciclopèdia de Mallorca*. Palma de Mallorca: Promomallorca Edicions, SL, 1989-1998. Volum I, 71.
- Joan Company Florit; Pere Estelrich Massutí; Joan Moll i Marquès. *Tres músics mallorquins*. Conselleria d'Educació i Cultura del Govern balear, 1985, 64, 75.
- Miquel Bota Totxo. *125 anys de música a Pollença 1865–1990*. Ajuntament de Pollença. Anuari any I núm. 0. Novembre de 1990, 77-89.
- Joan Parets i Serra; Pere Estelrich i Massutí; Biel Massot i Muntaner. *Compositors de les Illes Balears*. El Gall Editor i Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears. Pollença, 2000, 24.
- Jaume Bover i Pujol; Joan Parets i Serra. *Balearica. 2. Música impresa*. Consell de Mallorca. Departament de Cultura. Miquel Font, Editor. Palma 2002, 42, 179 (1681).
- Gori Fernández. *Tesina de grado sobre Albertí* (curs 2007-2008). Trabajo para su titulación en el Conservatori Superior de les Illes Balears.

Revistes

- Rafel Pau Cortès i Forteza: “Escola de música 'Jaume Albertí'”, *Inca Revista*, núm. 45, setembre del 97, 20.
- Bartomeu Martínez i Oliver: “La música a Inca durant el segle XX: una aproximació als compositors Balaguer i Albertí”, *Lluc*, núm. 846, juliol-agost de 2005, 41-45.
- Bernat Cifre: “Un piano per a la Fundació Rotger – Villalonga”, *Cala Murta*. Bolletí de la Fundació “Rotger-Villalonga”, núm. 32, octubre de 2011, 40-41.

Periòdics

- (De nuestro corresponsal).- Pollensa: “‘Amor de Pagesia’, nuevo triunfo de ‘Art i Joventut’ y el ‘Cor de Pollença’”, *Baleares*, 25-07-1975, 33.
- Bernat Cifre: “Molts d'anys Don jaume”, *Diario de Mallorca*, 01-08-1975.
- Bernat Cifre: “Els noranta del Mestre Albertí”, *Diario de Mallorca*, 13-04-1979, 10.
- Joan Parets Serra: “Als 90 anys morí a Pollença mestre Jaume Albertí Ferrer”, *Dijous*, semanario información local y comarcal, Inca, 13 de setembre de 1979, 5.
- Inca (Guillermo Coll). “Sentimiento por la muerte del músico inquense Jaime Albertí”, *Diario de Mallorca*, 14 de setembre de 1979, 18.
- Bernat Cifre: “Al cel siau, mestre Albertí”, *Diario de Mallorca*, 14 de setembre de 1979, 18.
- “Hondo pesar en la ciudad por la muerte de Mestre Jaume Albertí” (pàgines centrals), *Dijous, semanario información local y comarcal*, Inca, 20 de setembre de 1979, 7.
- Bernat Cifre (de Diario de Mallorca, 14-IX-1979): “Mestre Albertí, morí a Pollença als 90 anys” - “El cel siau, mestre Albertí”, *El Gall*. Quinzenari pollencí, 20 de setembre de 1979, 6.
- Inca (Guillermo Coll): “Propuesto el nombre de ‘Berenguer D’Anoia’ para el Instituto”, *Diario de Mallorca*, 9 d'octubre de 1979, 18.

- “Homenaje a D. Jaime Albertí”, *Baleares*, 11-11-1979.
- Dijous B6-79: “¿Qui era i que va fer Don Jaume Albertí”, *Baleares*, 15-11-1979.
- El naixement de “l’Harpa d’Inca”, Dijous B6 – 79, 15-11-79.
- Bernat Cifre: Especial Pollença “6 músicas para la fiesta”, *El Día de Baleares*, 31-07-1982, 8-9.
- Andreu Quetglas: “Hijos ilustres de la ciudad que merecen ser recordados”, *El Día 16 de Baleares*, dijous, 15 de novembre de 1990, 6-7.
- Bernat Cifre: “Visca Pollença, Don Jaume”, *P i P. Especial Patrona* 97, IX.
- T. G. Inca: “L’escola de música Jaume Albertí va fer ahir la seva estrena oficial”, *DdB*, diumenge, 9 de novembre de 1997, 13.
- Miquel i Mateu Pieras. Inca: “Jaume Albertí va ser director de les dues agrupacions musicals més importants de la vila”, *DdB*, dijous, 13 de novembre de 1997, 13.
- Miguel Pieras; Mateu Pieras: “Jaume Albertí dirigió las agrupaciones musicales más importantes de Inca”, Dijous Bo, 13 de novembre de 1997, XIII.
- Especial Dijous 97 Bo: “Inaugurada amb exit l’escola “Jaume Albertí”, *Dijous*. Setmanari local, 13 de novembre, 1997, 22.
- Redacció: “N’Aineta per sempre excel·lent”, *Punt informatiu Pollença*. Núm. 71 – De l’1 al 15 d’agost de 1998, 2.
- “Flashos patronals”, *P i P*, Núm. 72 – Del 16 al 31 d’agost de 1998.
- Santiago Cortès i Forteza: “El més enllà de l’Escola de Música ‘Jaume Albertí’”, *Dijous Local*, 18 de març, 1999, 14.
- J. A.: “Toponímia urbana de Pollença”, *P i P*, Núm. 135 – De l’1 al 15 d’abril de 2001, 24.
- L’Any Torrandell: “La millor música de qualitat inundarà tots els racons de la ciutat”, *Dijous*, 29 de juliol, 2004, 16.
- Festival de Bandes de Música. “Cents de persones assistiren a un concert en memoria del músic Jaume Albertí”, *Dijous Local*, 5 d’agost, 2004, 7.
- Bernat Cifre: “La Patrona ‘cria’ Don Jaume Albertí”, *P i P*, Especial Patrona 07, 32.
- Bernat Cifre Forteza: “Sol i gent a la Diada de Cala Murta”, *Última Hora*, dissabte, 22 d’octubre de 2011, 50.
- Redacció: “La F-R-V dedica tres dies a la memoria de Costa i Llobera”, *Punt informatiu Pollença*. Núm. 388 - Del 16 al 31 d’octubre de 2011, 17.

El músic Jaume Albertí (Inca), amb la seva esposa Innocència Sancho

Foto familiar

Jaume Albertí, durant el servei militar

Jaume Albertí, juntament el seu piano Chassaigne Frères

D'esquerra a dreta, Bàrbara Sancho, Bartomeu Oliver i la seva neboda Joana Albertí

D'esquerra a dreta, Innocència amb el seu marit Jaume Albertí, Bartomeu Oliver i la seva nora Mari Pepa (esposa de César)

Homenatge a Jaume Albertí (Pollença, 1975)

Firma de Jaume Albertí (març 1946)

Pedro Ballester del Rey, 45 anys de feina i vida a Inca

XIV JORNADES D'ESTUDIS LOCALS

Antoni Aulí Ginard

Joan Cánovas Salvà

Jaume Soler Capó

1. Introducció

La intrahistòria, la vida diària dels pobles, la fan les persones. Unes amb més silenci i altres amb més rebombori; però el dia a dia conforma amb el pas del temps el que en el futur es recordarà amb més o menys intensitat. Quedaran o no en el record col·lectiu actuacions i fets als quals en moltes ocasions se'ls dóna una importància minsa en el moment que ocorren; però, que tenen recorregut en el futur. Actuacions i fets que, amb el pas del temps, ningú recorda qui va les iniciar, però que perduren.

La feina del dia a dia, la intrahistòria, la fan les persones. Persones que neixen o arrelen en un indret, en una terra. A Inca, arribà fa quaranta-cinc anys Pedro Ballester del Rey i arrelà a la terra. Arribà destinat com a mestre a l'escola pública d'Inca.

El context social i polític del moment era complex. Es vivien els anys de la dictadura del general Franco i existien grans diferències entre les classes socials: pobres i rics. Inca viu, llavors, el *boom* de la sabata; és a dir les fàbriques treballen a gran ritme, i al mateix temps comencen a arribar gent de terres peninsulars a la cerca d'una millor vida.

És una època de dificultats, però es comença a sortir de la misèria i de la fam que provocà la Guerra Civil Espanyola. És una època en què es realitza una gran campanya nacional d'alfabetització, ateses les carències formatives de la població; una època en què l'educació a Inca estava, majoritàriament, en mans dels ordes religiosos i en què l'escola pública estava molt desprestigiada i a la qual acudien els fills de les famílies més humils.

L'any 1969, un any després de la seva arribada a Inca, Pedro Ballester és nomenat director del centre públic. Poc temps després és elegit regidor de l'Ajuntament..., la seva integració social i laboral a la ciutat ja és un fet.